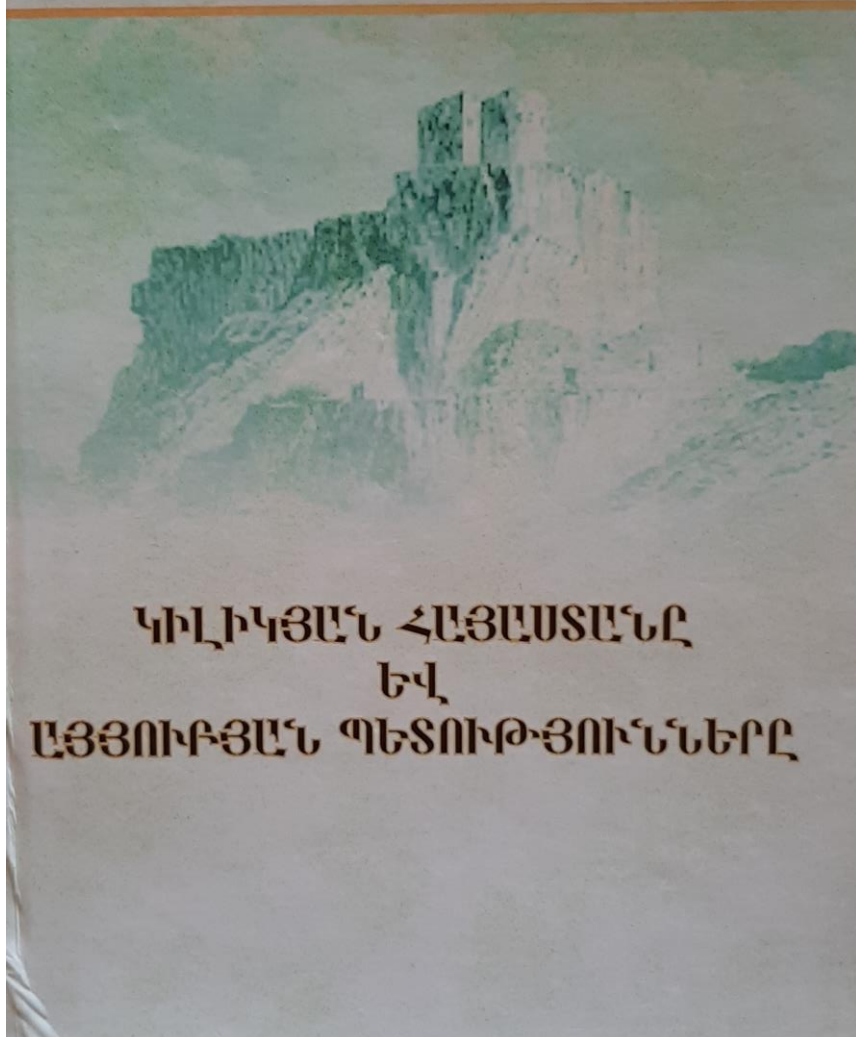

ՎԱՀԱՆ
ՏԵՐ - ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ

ԿԻԼԻՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ
ԵՎ
ԱՅՅՈՒԲԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐ-ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ

ԿԻԼԻԿՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ
ԵՎ
ԱՅՅՈՒԲՅԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
(1171-1260)

5669

ԵՐԵՎԱՆ

ՀԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
2017

ՀՏԴ 94(479.25)
ԳՄԴ 63.3(5Հ)
Տ 457

**Աշխատությունը հրատարակության է երաշխավորել
ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի
պալատության ինստիտուտի գիտական խորհուրդը**

Խմբագիր՝ Ա. Շահնազարյան, պ. գ. թ.
Հրատ. խմբագիր՝ Վ. Ղարախանյան, պ. գ. թ.
Գրախոսներ՝ Վ. Թորոսյան, պ. գ. թ.,
Զ. Գևորգյան, պ. գ. թ.

Տեր-Ղևոնդյան Վահան

Տ 457 Կիլիկյան Հայաստանը և Այյուբյան պետությունները (1171-1260)/ Վ. Տեր-Ղևոնդյան.- Եր.: «Տիր» հրատ., 2017.- 266 էջ:

Մենագրությունը նվիրված է Կիլիկյան Հայաստանի բազմազան փոխհարաբերություններին Այյուբյան պետությունների հետ՝ սկսած Սալահ ալ-Դինի կողմից Եգիպտոսում նոր սուլթանության հիմնադրումից (1171 թ.) մինչև Ասորիքի Այյուբյան պետության անկումը (1260 թ.): Քննության է առնված հատկապես Եգիպտոսի, Ասորիքի և Զազիրայի (Վերին Միջագետք)՝ Այյուբյան պետական միավորների հետ Կիլիկիայի հայկական պետության վարած քաղաքականությունը, որը հաճախ անբաժանելի է հարևան այլ պետությունների հետ առնչություններից: Պարբերացման են ենթարկվել այդ երկրների միջև հարաբերությունները շուրջ 90 տարվա ժամանակահատվածում:

ՀՏԴ 94(479.25)
ԳՄԴ 63.3(5Հ)

ISBN 978-9939-865-24-9

© ՏԵՐ-ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ ՎԱՀԱՆ, 2017

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....6

ԳԼՈՒԽ Ա

«ԻՐՆ ԼԵՎՈՆ» ԱՐՔԱՅԱՏՈՇՄՆ ՈՒ

«ԻՐՆ ԼԵՎՈՆԻ ԵՐԿԻՐ»-Ն ԱՐԱՔ

ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ.....28

ԳԼՈՒԽ Բ

ՍԱԼԱՇ ԱԼ-ԴԻՆԻ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ԿԻԼԻԿՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ (1171-1183).....50

ա) Այյուբյան տոհմի ծագումն ու վերելքը.....50

բ) Սալահ ալ-Դինի գործունեության առաջին
շրջանը (1164-1171).....55

գ) Այյուբյան սուլթանության ձևավորումը (1171-1174).....60

դ) Ռուբինյան իշխանապետության ու
Այյուբյանների հարաբերությունները (1174-1183).....61

ԳԼՈՒԽ Գ

ԱՅՅՈՒՔՅԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐԸ ԵՎ

ՌՈՒԲԻՆՅԱՆ ԻՇԽԱՆԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ (1183-1193).....83

ա) Ասորիքի վերջնական նվաճումը.....83

բ) Թուրքմենների արշավանքը և Այյուբյանների՝
Կիլիկիա ներխուժելու երկրորդ փորձը 1187 թ.....91

գ) Կիլիկիան Ֆրիդրիխ Շիկամորուսի և
Սալահ ալ-Դինի հակամարտության կիզակետում.....100

դ) Սալահ ալ-Դինի գործունեության վերջին շրջանը.
1193 թ. արշավանքը.....121

ԳԼՈՒԽ Դ
ԱՆՏԻՈՔԻ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԵՎ
ԿԻԼԻԿՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ԱՅՅՈՒՐՔԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ՀԱՐԱՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ (1194-1216).....127

- ա) Անտիոքի գահաժառանգության խնդիրը և
 Տրիպոլիս-Հալեպ-Իկոնիա հակակիլիկյան
 դաշինքի ձևավորման նախաքայլերը.....127
- բ) Կիլիկիայի հայկական թագավորության և Հալեպի
 սուլթանության միջև 1203-1206 թթ. պատերազմը.....143
- գ) Լևոն Ա-ի դիվանագիտական ջանքերն ընդդեմ
 Տրիպոլիս-Հալեպ-Իկոնիա հակակիլիկյան դաշինքի
 (1208-1209): Ալ-Մալիք ալ-Ադիլի միջամտությունը.....154
- դ) Հայկական բանակի կողմից Անտիոքի գրավումը (1216):
 Եգիպտոսի սուլթանության գործոնը.....166

ԳԼՈՒԽ Ե
ԿԻԼԻԿՅԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ-ՀԱԼԵՊԻ
ԱՅՅՈՒՐՔԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ
(1216-1230).....175

- ա) Սիս-Հալեպ զինակցությունն ընդդեմ Իկոնիայի
 սուլթանության և Անտիոք-Տրիպոլիսի կոմսության.....175
- բ) Կիլիկյան Հայաստանի զինուժի մասնակցությունը
 Երզնկայի ճակատամարտին.....190

ԳԼՈՒԽ Զ
ԿԻԼԻԿՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՆ ՈՒ ԱՍՈՐԻՔԻ ԱՅՅՈՒՐՔԱՆ
ՍՈՒԼԹԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ (1230-1260).....209

- ա) Կիլիկիայի հայկական թագավորությունն
 ու Այյուբյան պետությունները 1230-1243 թթ.....209
- բ) Կիլիկիայի հայկական թագավորությունն ու Ասորիքի
 Այյուբյան սուլթանությունը մոնղոլների դեմ հանդիման.....212

գ) Հալեպի ու Դամասկոսի գրավումը: Ասորիքի Այյուբյան սուլթանության վախճանը.....	224
ՎԵՐՋԱԲԱՆ	241
ՀԱՎԵԼՎԱԾ ԱՅՅՈՒԲՅԱՆՆԵՐԸ «ՍԱՍՆԱ ԾՈՒԵՐ»-ՈՒՄ.....	245
SUMMARY	249
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՍԿԶԲՆԱԴԲՅՈՒՐՆԵՐԻ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	254

